

Apžvalga

Užsienio studentai Lietuvoje: ar gebame
pritraukti mokytis, o įgijusius išsilavinimą
išlaikyti Lietuvoje?

Vilnius, 2017

Kitus mūsų tyrimus rasite paspaudę [šią nuorodą](#)

Ižanga

Šioje apžvalgoje nagrinėjama, kiek bei kokių užsieniečių¹ Lietuvai pavyksta pritraukti studijuoti šalyje, o įgijus aukštą kvalifikaciją – pasilikti dirbti.

Tai aktualu dėl dviejų priežasčių. Pirma, studentų iš užsienio įnešamos lėšos gali sušvelninti finansines problemas, su kuriomis daugelis aukštųjų mokyklų susiduria dėl demografinių tendencijų šalyje. Antra, užsieniečiai absolventai gali padėti spręsti specialistų trūkumo vietos darbo rinkoje problemas. Įgiję išsilavinimą, kurio kokybę kontroliuoja pati priimanči šalis, užsieniečiai absolventai daugeliu atveju yra vis dar labai jauni, spėję susipažinti su šalies kultūra, užmezgę tolesnei integracijai prielaidas sudarančius socialinius ryšius. Dėl šių priežasčių jie dažnai traktuojami kaip „idealūs“ darbo imigrantai.²

Šiuo metu tarp aukštos kvalifikacijos darbuotojų, kurių trūksta Lietuvoje, įtraukti informacinių tech-

nologijų ir ryšių sistemų, fizinių mokslų ir inžinerijos specialistai bei jaunesnieji specialistai³. Šioms specialybėms reikalingi įgūdžiai paprastai siejami su gyvybės mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos ir informatikos studijomis⁴. Drauge jie įvardijami trumpiniu STEM (angl. Science Technology Engineering and Mathematics). Prognozuojama, kad STEM specialistų trūkumas ir ateityje išliks vienu didžiausių Lietuvos bei daugelio kitų valstybių iššūkių. Taip pat numatomas sveikatos specialistų stygius.⁵ Įvardytų kvalifikuotų specialistų stoka apsunkina investicijų pritraukimą, verslo plėtrą, inovacijų kūrimą ir šalies vystymąsi. Atsižvelgiant į tai, didžiausias dėmesys šioje apžvalgoje bus skiriamas užsieniečiams, į Lietuvą atvykstantiems studijuoti STEM bei sveikatos mokslų.

Užsieniečių priėmimas į Lietuvos aukštąsias mokyklas

Šiame poskyryje naudojant priėmimų į aukštąsias mokyklas duomenis bus pristatoma, kaip 2012–2017 m. keitėsi su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis sutartis pasirašančių užsieniečių skaičius bei jų sudėtis pagal kilmės regioną ir įgytą išsilavinimą. Kategorizuojant įgytą išsilavinimą pagal jo lauką išskiriama STEM studijų grupė, į kurią patenka fizinių, informatikos, gamtos ir technologijos mokslų kryptių grupės bei sveikatos mokslų kryptių grupė.

2012–2017 m. į Lietuvos aukštąsias mokyklas, I-III pakopų studijas, įstojusiu užsienio piliečių skaičius augo vidutiniškai po 4 proc. per metus (1 pav.). Ženklausiausiai, daugiau nei dvigubai, daugėjo užsieniečių, įstojusiu į magistrantūros studijas. Įstojusiu į doktorantūros studijas skaičius per penkmetį išaugo 58

proc., o pirmosios pakopos ir vientisąsias studijas – smuko 2 procentais.

Užsieniečių dalis tarp visų tais metais įstojusiu per šį laikotarpį didėjo 3 procentiniais punktais ir 2017 m. sudarė 6 procentus: 4 proc. tarp pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų studentų, 10 proc. – magistrantūros ir 8 proc. – doktorantūros. Palyginimui, 2014–2015 m. duomenis pateikusiose ES valstybėse užsieniečiai bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros studentai sudarė, atitinkamai, vidutiniškai 3, 5 ir 8 procentų. Aukščiausia užsienio studentų dalimi visose studijų pakopose išsiskyrė Liuksemburgas (44 proc.), Jungtinė Karalystė (18 proc.) ir Austrija (16 proc.).⁷

¹ Užsieniečiais laikomi visi Lietuvos pilietybės neturintys asmenys, o lietuviais visi Lietuvos piliečiai.

² Vokietijos fondų ekspertų integracijos ir migracijos srityse taryba (2015), Career Support for International Students in Canada, Germany, the Netherlands and Sweden, p.4, https://www.stiftung-mercator.de/media/downloads/3_Publikationen/Train_and_Retain_SVRs_Research_Unit_Study_2015-2.pdf

³ LR vyriausybės 2017 m. vasario 8 d. nutarimas Dėl profesijų, kurioms būtina aukšta profesinė kvalifikacija, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašo patvirtinimo, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b0962a40ef6711e692c5977c7316c9b5>

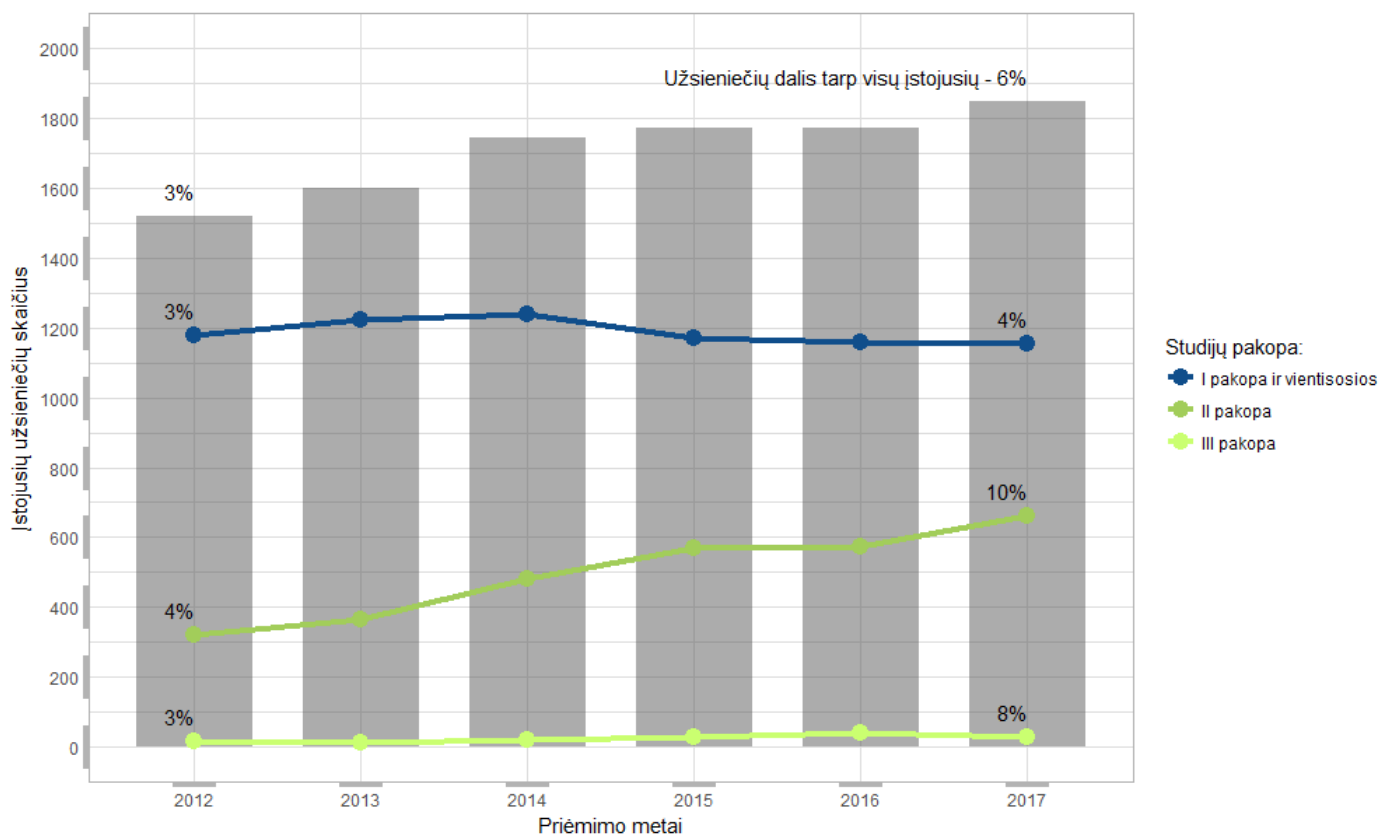
⁴ Europos Komisija (2014), EU Skills Panorama, Focus on Science, technology, engineering and mathematics (STEM) skills, p. 1, http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/sites/default/files/EUSP_AH_STEM_0.pdf

⁵ Europos Komisija (2016), Skills Panorama, Lithuania: Mismatch Priority Occupations, http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/lithuania-mismatch-priority-occupations

⁶ Europos Komisija (2016), Skills Panorama, <http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical-highlights-skill>

⁷ Eurostat, „Learning mobility statistics“, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Learning_mobility_statistics#Number_and_share_of_students_from_abroad

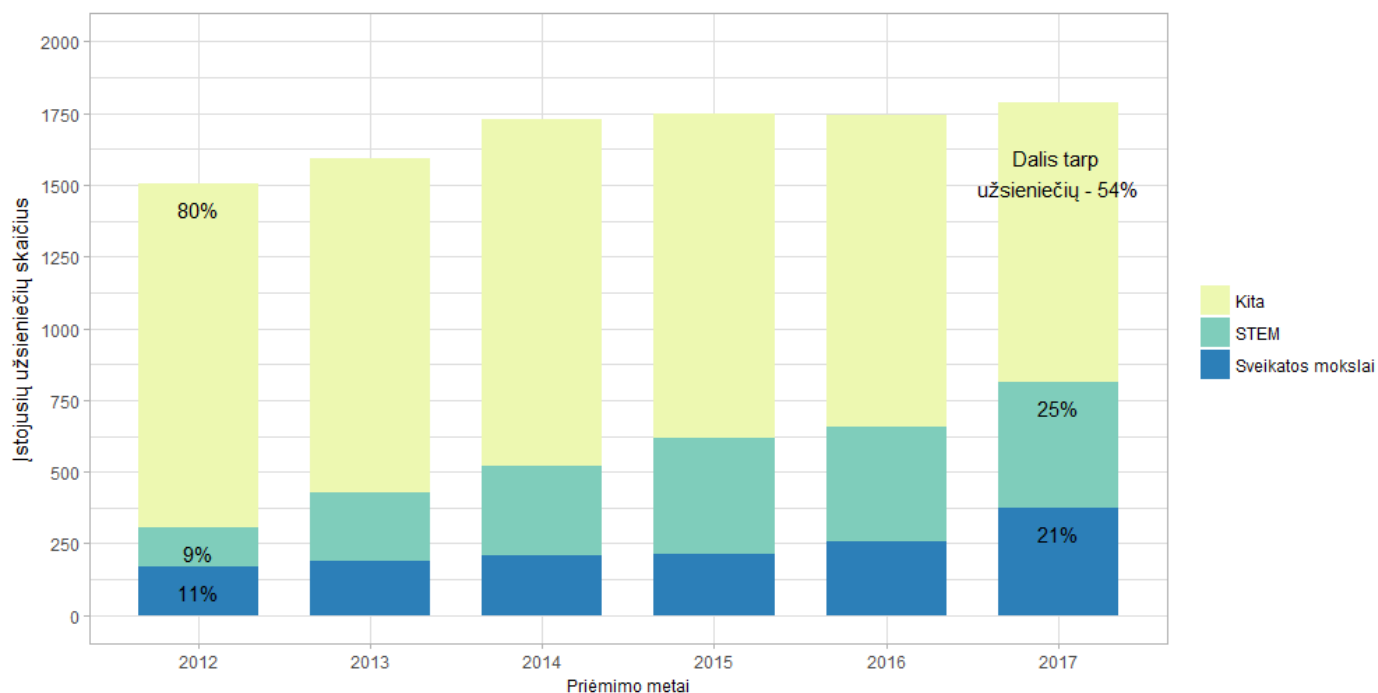
1 pav. Įstojusiu užsieniečių skaičius ir dalis tarp visų pakopos studentų (pilki stulpeliai – bendras skaičius)

Per penkmetį nuosekliai didėjo įstojusiu į STEM bei sveikatos mokslų studijas skaičius ir dalis tarp visų įstojusiu užsieniečių (pav. 2). Įstojusiu į STEM

dalis išaugo nuo 9 iki 25 proc., į sveikatos mokslus – nuo 11 iki 21 procento.

2 pav. Įstojusiu užsieniečių skaičius ir dalis pagal studijų kryptių grupę (I-II pakopų ir vientisųjų studijų studentai)

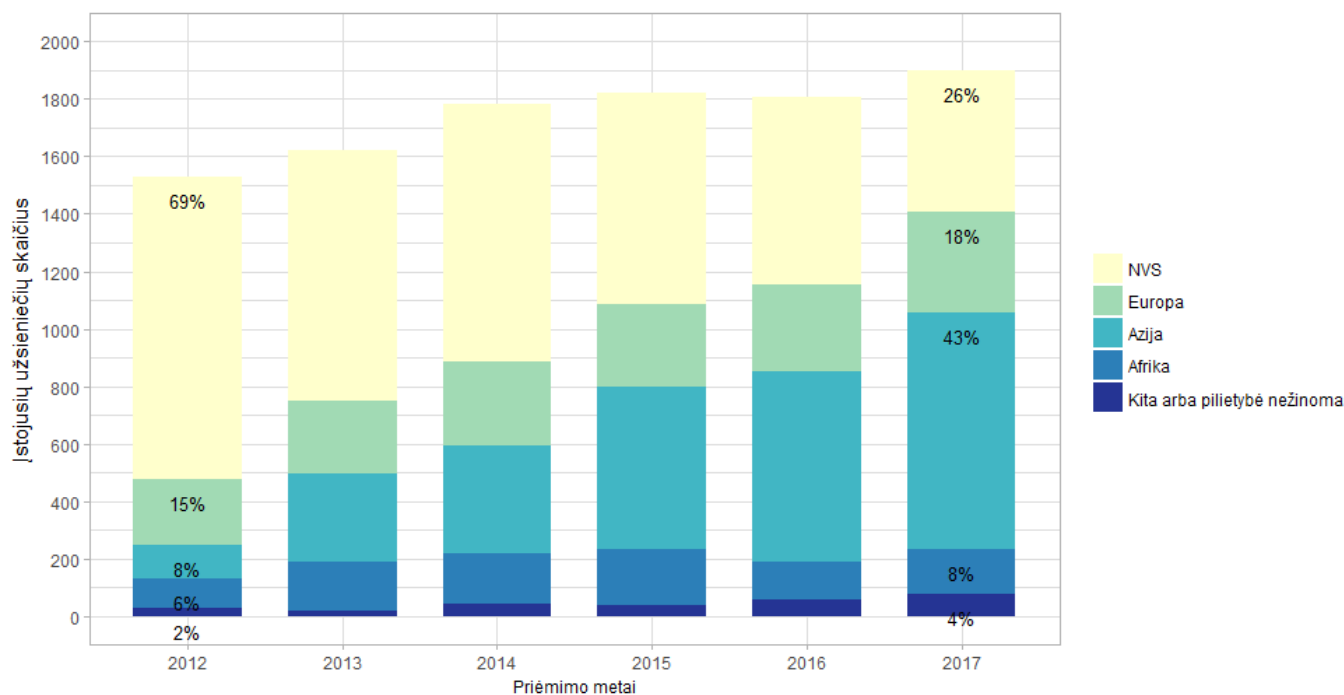
2012 m. didžiausią dalį, 69 proc., visų Lietuvoje įstojusiu užsieniečių sudarė esamų ir buvusių Nepriklausomų valstybių sandraugos (toliau - NVS) šalių narių

piliečiai (2 pav.). Per pastaruosius penkerius metus įstojusiu iš NVS skaičius sumažėjo daugiau nei perpus, 53 proc., tuo tarpu iš Azijos ir Europos⁸ augo

atitinkamai septynis kartus ir pusę karto. Tarp 2017 m. į Lietuvos aukštąsias mokyklas priimtų užsieniečių didžiausią dalį, 43 proc., jau sudarė Azijos valstybių piliečiai, NVS – 26 proc. Europos – 18 proc. Daugiausia (50 ir daugiau) asmenų 2017 m. atvyko iš

Indijos (355 studentai), Baltarusijos (273), Ukrainos (158), Vokietijos (67), Gruzijos (66), Azerbaidžano (62), Turkijos (60), Rusijos (54), Bangladešo (50).

3 pav. Įstojusių užsieniečių skaičius ir dalis pagal regioną

Užsieniečiai absolventai Lietuvos darbo rinkoje

Šiame poskyryje, naudojant 2014–2016 m. Lietuvoje studijas baigusių užsieniečių duomenis, bus pristatoma, kokia dalis ir kokie užsieniečiai po studijų baigimo lieka dirbti Lietuvoje bei kaip jiems sekasi įsitvirtinti darbo rinkoje. Pagal sėkmės darbo rinkoje

rodiklius bus lyginami tik piliečiai valstybių, priklausančių NVS, Azijos ir Europos regionams. Įsidarbinusių asmenų iš kitų regionų skaičius nesiekė 10, todėl jie nėra įtraukti į šią apžvalgą. Pagrindinių rodiklių aprašymai pateikiami pirmoje lentelėje.

1 lentelė. Taikomų rodiklių aprašai

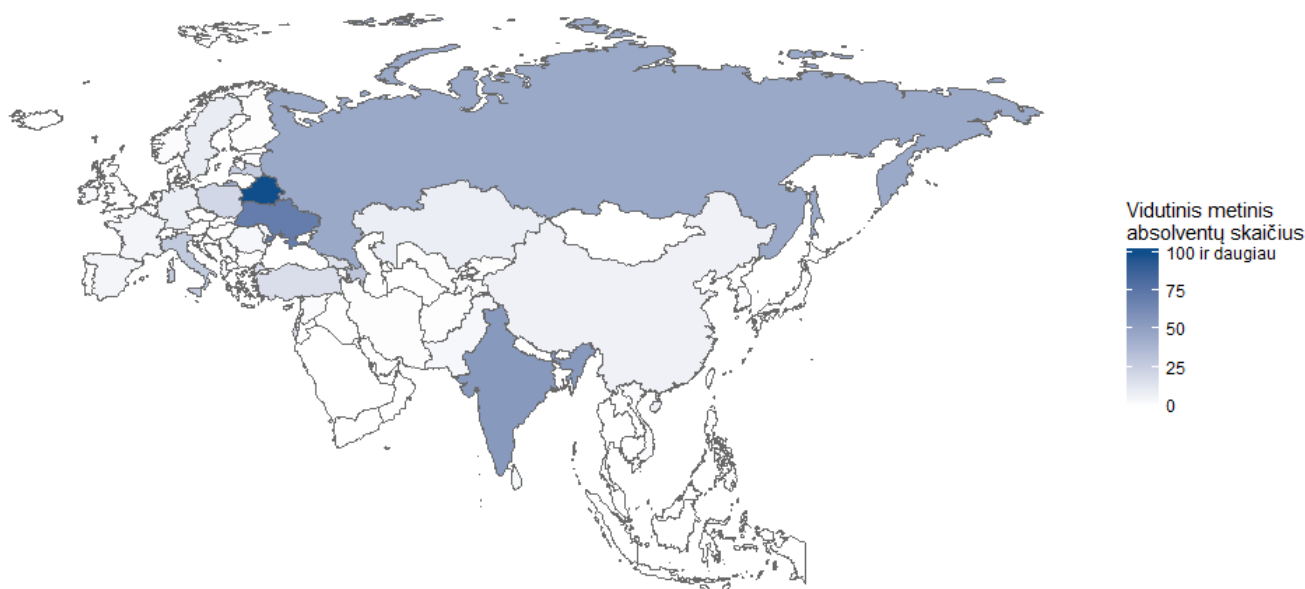
Įsidarbinusiųjų Lietuvoje dalis	Laikotarpiu nuo 1 iki 6 mėn. po studijų baigimo bent vieną konkretų mėnesį dirbusių absolventų užsieniečių dalis nuo visų tais metais studijas Lietuvoje baigusių užsieniečių.
Įsidarbinusiųjų aukštos kvalifikacijos darbuose dalis	Laikotarpiu nuo 1 iki 6 mėn. po studijų baigimo bent vieną mėnesį 1–3 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus (LPK) kategorijų darbuose dirbusių dalis nuo Lietuvoje įsidarbinusių užsieniečių absolventų.
Medianinis atlyginimas	Įsidarbinusių absolventų vidutinių mėnesinių atlyginimų mediana. Kiekvieno asmens vidutinis mėnesinis atlyginimas skaičiuojamas kaip visų gautų atlyginimų vidurkis mėnesiais, kai jis buvo įsidarbinęs Lietuvoje, ne anksčiau nei 1 ir ne vėliau nei 6 mėn. po studijų baigimo. Atlyginimais vadinamos su darbo santykiais susijusios draudžiamosios pajamos neatskaičius mokesčių.

⁸ Šalys NVS narės Europos ir Azijos regionams pakartotinai nepriskirtos.

2014–2016 m. Lietuvos universitetuose studijas baigė 2028 užsieniečiai. Iš jų daugiau nei pusę, 54 proc., sudarė antrosios pakopos ir vientisųjų studijų absolventai, 45 proc. – pirmosios pakopos, 1 proc. – rezidentūros studijų absolventai.

Dauguma, 92 proc., absolventų buvo Europos ir Azijos valstybių piliečiai (4 pav.), o iš jų daugiau nei pusė, 61 proc., atvyko iš NVS valstybių. Didžiausias grupes sudarė Baltarusijos (29 proc. visų užsieniečių absolventų), Ukrainos (11 proc.), Indijos (8 proc.), Rusijos (7 proc.) ir Azerbaidžano (5 proc.) piliečiai.

4 pav. Vidutinis metinis užsienio absolventų skaičius pagal jų pilietybę, 2014–2016 m.

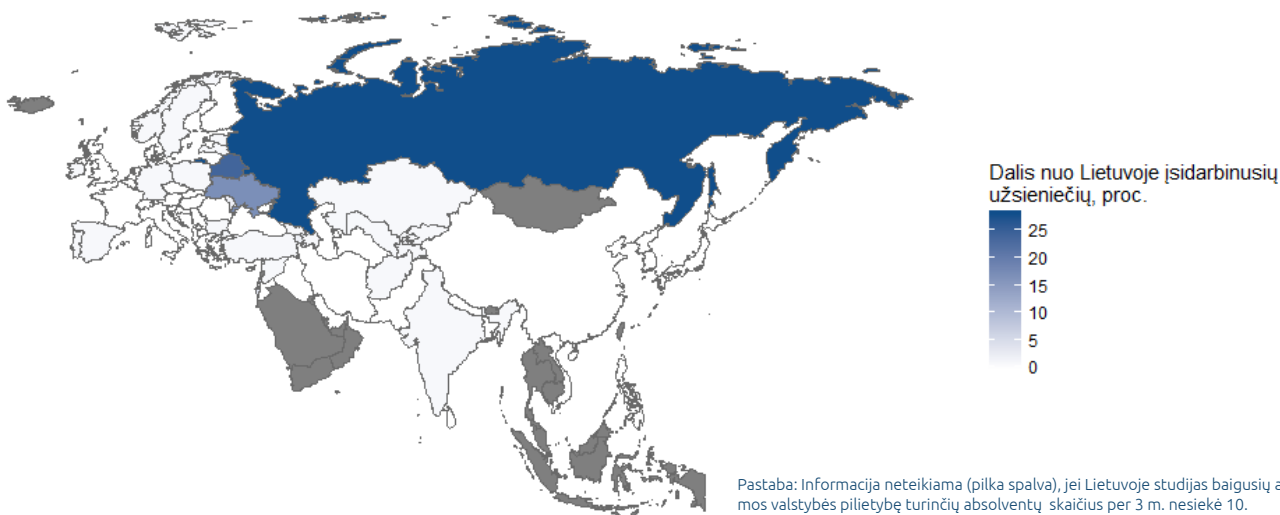

Po studijų baigimo Lietuvoje dirbti liko labai nedidelė užsienio absolventų dalis – 7 proc. arba 135 asmenys per trejus metus. Daugiausia, 10 proc., absolventų pasiliko po pirmosios pakopos studijų, po magistrantūros – 3 proc. Palyginimui, vienuolikoje EBPO valstybių, pateikusių duomenis 2011 m. apžvalgai Education at Glance, po studijų dirbti pasiliko vidutiniškai 25 proc. užsieniečių absolventų: nuo 30-35 proc. Kanadoje, Prancūzijoje ir Čekijos

respublikoje iki 15-20 proc. Ispanijoje ir Australijoje.⁹

Net 79 proc. likusiųjų sudarė atvykusieji iš NVS valstybių, daugiausia Rusijos (28 proc. nuo visų likusių dirbti), Baltarusijos (24 proc.) ir Ukrainos (17 proc.). Iš Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių Rusijos piliečių Lietuvoje liko beveik trečdalis (28 proc.), tuo tarpu Baltarusijos ir Ukrainos, atitinkamai, 5 ir 11 procentų. (pav. 5).

5 pav. Atitinkamų valstybės pilietybę turinčių absolventų dalis nuo visų Lietuvoje po studijų likusių dirbti užsieniečių absolventų

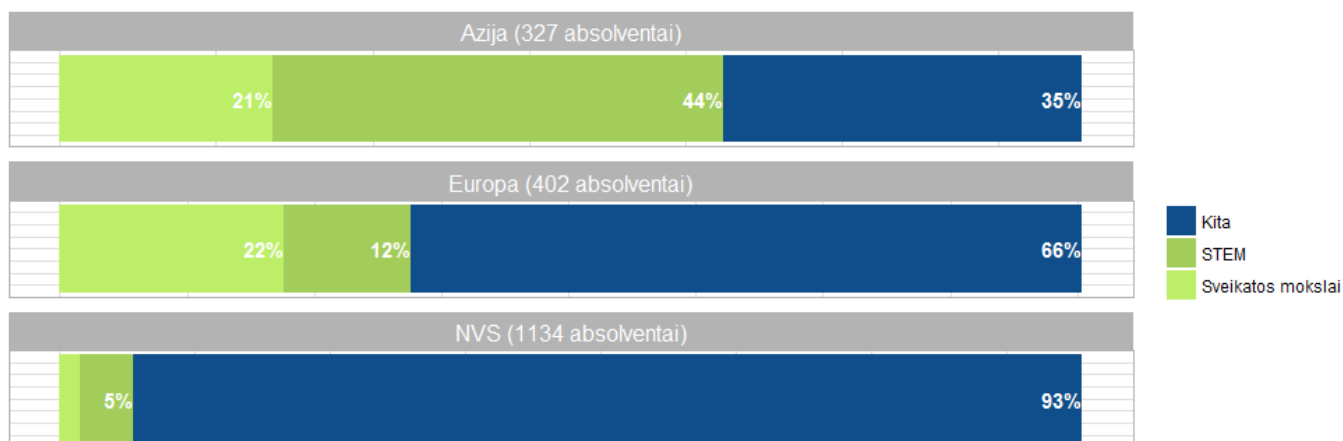

⁹OECD (2011), Education at a Glance 2011, <http://dx.doi.org/10.1787/888932464543>.

Tarp visų 2014–2016 m. užsieniečių absolventų baigusieji sveikatos mokslų ir STEM studijas sudarė atitinkamai 10 ir 14 proc., daugiau nei pusė baigė socialinių mokslų bei verslo ir viešosios vadybos studijas. Tačiau pasiskirstymas ženkliai skyrėsi tarp regionų. Itin mažą dalį baigusieji STEM ir sveikatos mokslus

sudarė gausiausioje užsienio absolventų grupėje, atvykusioje iš Baltarusijos, Ukrainos, Rusijos bei kitų NVS šalių. Tarp NVS valstybių piliečių STEM studijas baigė vos 5 proc., sveikatos mokslų - 2 proc., o tarp Azijos – 65 procentai (pav. 6).

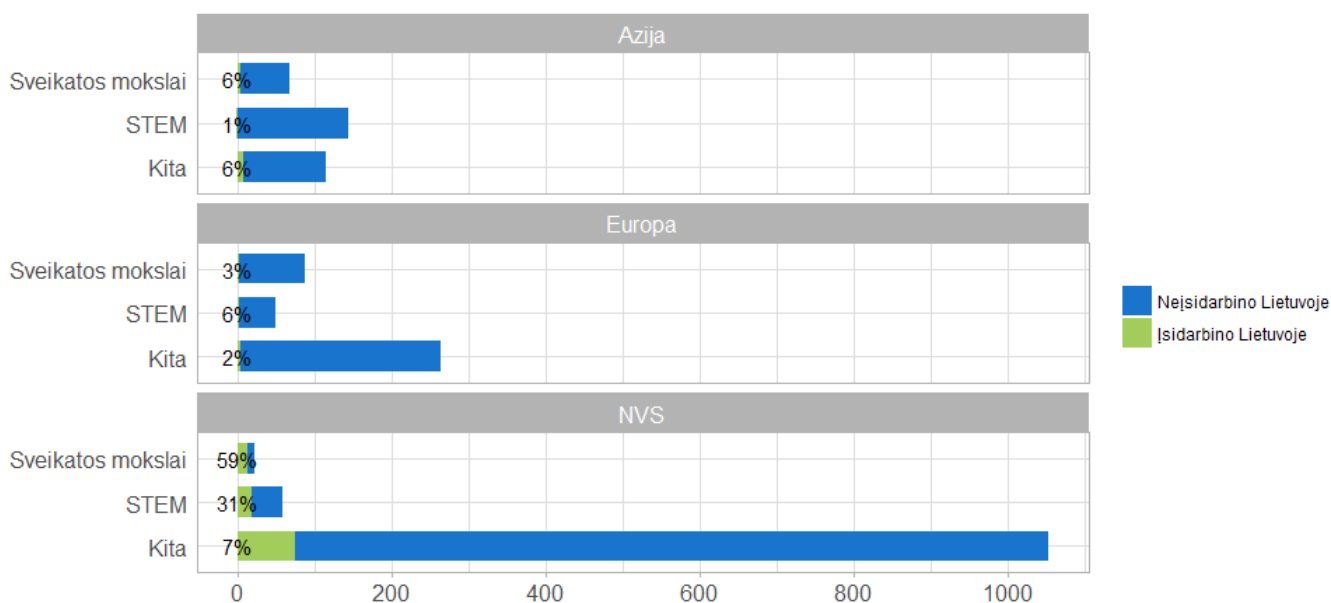
6 pav. 2014-2016 m. užsieniečių absolventų pasiskirstymas pagal įgyto išsilavinimo lauką

Nors tarp NVS šalių absolventų maža dalis baigė sveikatos mokslų ir STEM programas, tačiau nemažai baigusiujų liko dirbti Lietuvoje: atitinkamai 31 proc. ir 59 proc. Tarp Azijos ir Europos valstybių piliečių,

baigusių STEM ir sveikatos mokslų studijas, Lietuvoje įsidarbino labai nedidelė dalis: atitinkamai 1 ir 6 proc. azijiečių bei 6 ir 4 proc. europiečių (pav. 7).

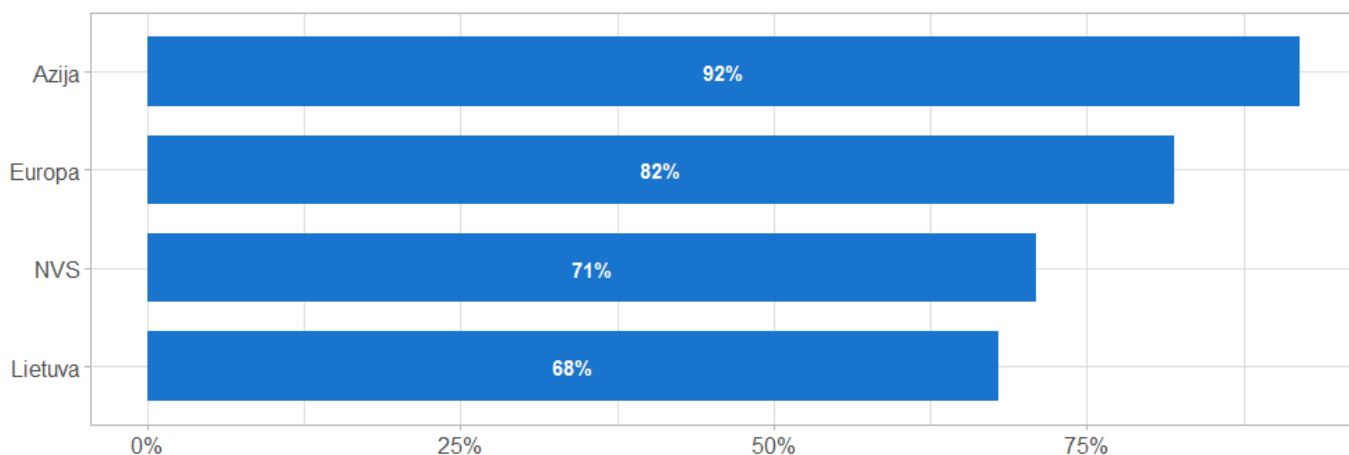
7 pav. 2014-2016 m. užsieniečių absolventų pasiskirstymas pagal kilmės regioną, studijų lauką ir įsidarbinimą

Vertinant pagal aukštojo išsilavinimo reikalaujančiose profesijose įsidarbinusių absolventų dalį (pav. 8), Lietuvoje likusieji azijiečiai bei europiečiai darbo rinkoje yra įsitvirtinę sėkmingiau, nei NVS valstybių piliečiai, o pastarųjų padėtis neženkliai skiriasi nuo lietuvių: tarp azijiečių aukštos kvalifikacijos reikalaujančiuose darbuose dirbo 92 proc., eu-

ropiečių – 82 proc., NVS piliečių – 71 proc., lietuvių – 68 procentai. Tačiau vertinant pagal medianinius atlyginimus geriausiai sekėsi Lietuvos bei kitų Europos regiono valstybių piliečiams. Lietuvių medianiniai atlyginimai siekė 539 Eur, kitų Europos regiono valstybių piliečių – 536 Eur, o NVS ir Azijos atitinkamai 487 ir 440 Eur (pav. 9).

8 pav. Aukštos kvalifikacijos reikalaujančiose profesijose įsidarbinusių absolventų dalis pagal pilietybę arba regioną

9 pav. Medianiniai absolventų atlyginimai pagal pilietybės valstybę arba regioną

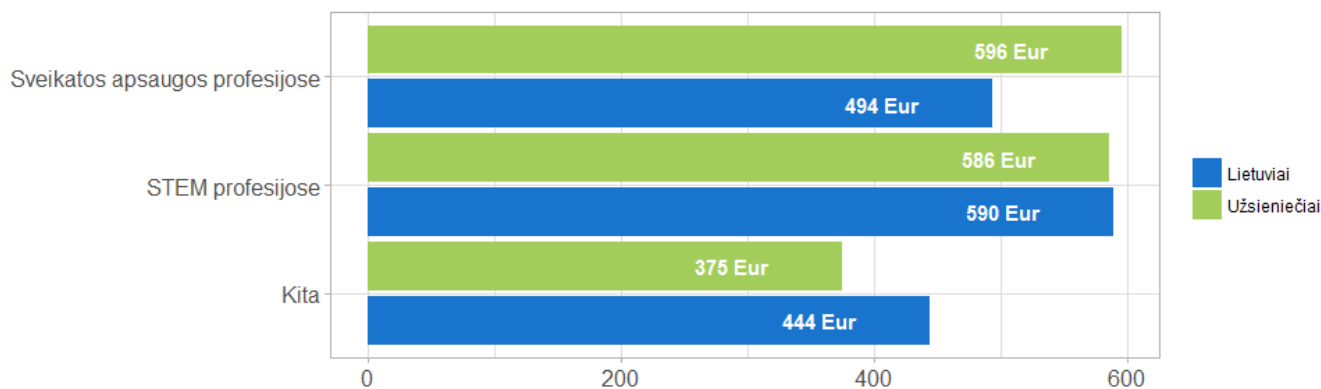
Lyginant skirtingų studijų laukų absolventų atlyginimus galima pastebėti, jog STEM ir sveikatos apsaugos profesijose (žr. 2 lentelę) įsidarbinusių užsieniečių medianiniai atlyginimai tokie patys kaip lietuvių arba didesni, o kitose profesijose – mažesni.

Tai galimai paaiškinama tuo, jog STEM ir sveikatos apsaugos profesijose santykinai svarbesni techniniai, kitose – kalbos ir kultūros žinios bei įgūdžiai, suteikiantys pranašumą lietuviams absolventams (10 pav.).

2 lentelė. LPK pagrindinių profesijų pogrupių priskyrimas STEM ir sveikatos apsaugos profesijoms

STEM profesijos	Fizinių mokslų ir inžinerijos specialistai
	Informacinių technologijų ir ryšių sistemų specialistai
	Jaunesnieji fizinių mokslų ir inžinerijos specialistai
	Informacinių ir ryšių sistemų technikai
Sveikatos apsaugos profesijos	Sveikatos specialistai
	Jaunesnieji sveikatos specialistai

10 pav. Medianiniai pirmosios pakopos absolventų atlyginimai pagal įgyto išsilavinimo lauką

Pastaba: Sveikatos apsaugos profesijose po pirmosios pakopos studijų baigimo įsidarbino tik 8 užsieniečiai absolventai.

Apibendrinimas ir rekomendacijos

Į Lietuvos aukštąsias mokyklas įstojusių užsieniečių absolventų skaičius kasmet auga, ypač sparčiai daugėja asmenų, įstojančių į aukštesnes studijų pakopas, STEM bei sveikatos mokslų studijas. Įsidarbinę STEM bei sveikatos apsaugos profesijose užsieniečiai absolventai uždirba ne mažiau nei lietuviai. Atsižvelgiant į Lietuvoje mažėjantį absolventų skaičių bei STEM ir sveikatos specialistų trūkumą, tai yra pozityvios žinios.

Vis dėlto, kaip atskleidžia 2014–2016 m. absolventų duomenų analizė, po studijų baigimo Lietuvoje įsidarbina tik nedidelė STEM ir sveikatos mokslų studijų absolventų dalis: atitinkamai, 8 ir 11 proc. (po kitų kryptių studijų – 6 proc.). Išimtį sudaro NVS, visų pirma, Rusijos, Ukrainos ir Baltarusijos, valstybių piliečiai, kuriems Lietuva ne tik gali pasiūlyti tokias pačias arba geresnes nei namų ekonomines sąlygas, tačiau ir yra santykinai artima geografiškai bei jau glaudžia nemažas šių šalių tautines bendruomenes. Tarp atvykusiųjų iš NVS po sveikatos mokslų studijų baigimo Lietuvoje dirbti pasiliko 31 proc., po STEM – 59 proc. absolventų. Tačiau remiantis priėmimų duomenimis, iš NVS atvykstančių studentų skaičius kasmet mažėja, juos keičia azijiečiai, kurie bent jau kol kas nebuvo linkę likti Lietuvoje po studijų.

Atsižvelgiant į tai, vertėtų politiniame lygmenyje iškelti ir atsakyti į klausimą, ar užsieniečių studentų pritraukimas tėra priemonė pritraukti papildomas lėšas Lietuvos aukštųjų mokyklų biudžetu, ar ir spręsti įgūdžių pasiūlos problemas. Jei siekiame ir

antrojo tikslo, verta ateityje daugiau pastangų skirti studentų iš NVS pritraukimui. Taip pat galima taikyti kitose ES ir EBPO valstybėse išmėgintas priemones, kurios perėjimą iš studijų į Lietuvos darbo rinką palengvintų visų regionų absolventams. Jas pagal lygmenį galima išskirti į tris grupes:

1. Sisteminio lygmens: peržiūrėti užsieniečių įsidarbinimo sąlygas reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, siekiant užtikrinti, kad jie būtų suderinti su darbo rinkos poreikiais ir palankūs po studijų dirbti likti norintiems absolventams. Šio tipo priemonės pavyzdys – įstatymo Dėl užsieniečių teisinės padėties pakeitimai, kuriais užsieniečiams absolventams suteikta teisė prašyti pratęsti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje iki 6 mėn. ir per šį laikotarpį ieškoti darbo. 2017 m. absolventai buvo pirmieji įgiję teisę pasinaudoti šia galimybe, tad priemonės poveikį vertinti anksti.
2. Aukštųjų mokyklų institucijų lygmens: karjeros centrai turėtų skirti daugiau pastangų pagrindinių kliūčių, su kuriomis susiduria įsidarbinti siekiantys užsieniečiai, pašalinimui ir siūlyti kalbos kursus, aplikavimo į pasirinktą darbo poziciją mokymus, kuo anksčiau padėti susirasti praktiką.
3. Darbdavių lygmens: darbdaviai turėtų įtraukti užsieniečius studentus į savo tikslines potencialių darbuotojų ir praktikantų grupes¹⁰.

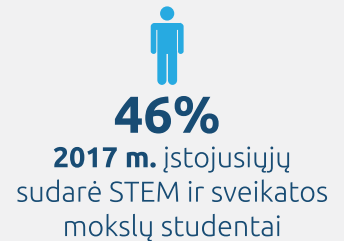
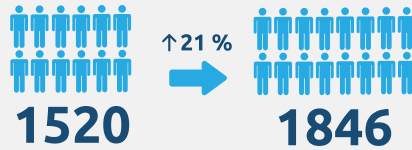
¹⁰ Vokietijos fondų ekspertų integracijos ir migracijos srityse taryba (2015), p. 30-33

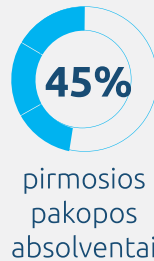
UŽSIENIO STUDENTAI LIETUVOJE

Ar gebame pritraukti mokytiis?

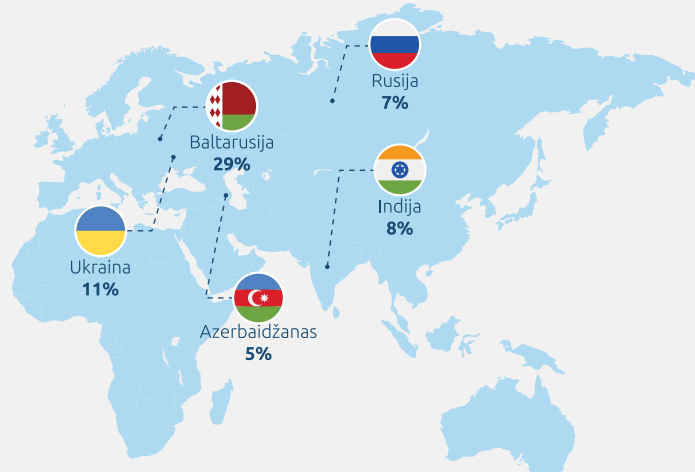
Užsieniečių*, įstojusiu į Lietuvos aukštąsias mokyklas 2012–2017m., skaičius

Kiek ir kokių užsieniečių baigė studijas Lietuvoje?

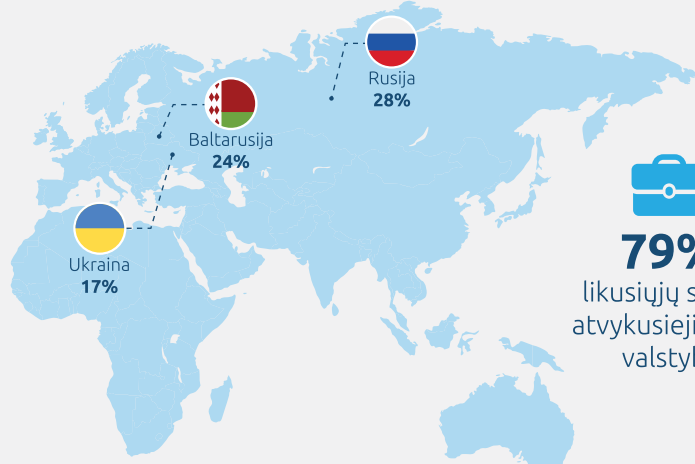
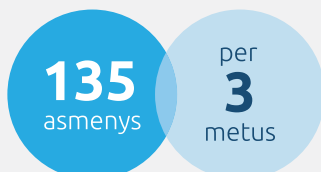

Šalys, kurių piliečių tarp absolventų buvo daugiausia

Ar gebame išlaikyti po studijų?

Likusių absolventų dalis pagal pilietybę

*Visi Lietuvos pilietybės neturintys asmenys.

** NVS šalims priskiriamos visos esamos ir buvę NVS narės. Tų šalių piliečiai prie azijiečių ir europiečių pakartotinai nepriskiriami.